

FAŠISTIČNA TROZVEZA SE GRAJE NIČ NE BOJI

**"KVARANTINA" IZVEDLJIVA
ČE JE NA RAZPOLAGO SILA,
KI JO HOČE UVELJAVITI!
Za izoliranje "kužnih dežel" je treba
drastične akcije, toda kakšne?**

**Trgovski odnošaji v sedanjem sistemu najbolj
odločujejo. — Dobro in slabe strani bojkota**

Na svetu so danes tri provokatorske "velesile", ki so res velesile, ne le s stališča presojanja njih oborožene moči, ampak zaradi njih brezobzirne agresivnosti. So kakor razdivjan prepeč, ki pravi, "nikogar ne bojim, vse pretepem, če treba." Pa se mu vsi od kraja odmakajo, ne toliko ker se ga boje, ampak ker se pametni ljudje z izzivi neradi pretepejo.

Roosevelt je govoril

Te vrste "pretepače" si je v svojem govoru v Chicagu privoščil nedavno tudi predsednik Roosevelt. Njegova izjava, da je bila senzacija, a je kaj kmalu splahnela, kajti časopisje v Evropi je čitatelje poučilo, da v takih vprašanjih predsednik Zed. države ne zastopa trugega kakor "idealistično" manjšino in sebe, drugi pa so na vztrajanje pri izolacijski politiki.

**Dobra poteza, a na jako
šibkih nogah**

Tako je Roosevelt s svojim govorom sicer udaril Japonce, Italijane in Nemce — to je, rečimo, teh treh držav, ker jim je vrgele obraz, da gazijo mednarodne zakone, in da se v napadnih na tuje dežele ne ravna po starodavnih pravilih, da se ženski, starci in otroci ne sme moriti. Tudi mu ni prav nič všeč, ker fašistični avijoni rušijo v Španiji in na Kitajskem muzeje ter s tem uničujejo pripomočke k negovanju sedanje in razumevanju starih kultur, kajti uničeni pripomočki so nenadomestljivi.

Toda kaj je mar kultura generalu Francu v Španiji, ali Ja-

poncem kitajska civilizacija! Gre se za rude, za privatno svojino in privilegij bogateti z izkoriščanjem mase.

**Kugo se ne more odgnati
z žegni**

Predsednik Roosevelt ta dejstva razume. Zato je v svojem govoru jako poudaril, da bo to anarhično (fašistično) stanje po svetu ponehalo le, če se provokatorske dežele, ki gazijo po vseh mednarodnih in človeških zakonih, izloči, kakor izloči občina, okraj ali dežela kužne ljudi in sploh bolnike, ki s svojo boleznijo ogrožajo vse druge. Zato se pošilja gobavci v posebne tabore. Imamo zavode za tuberkulozne. Kjer izbruhne kolera, se vsakega, ki na nji oboli, ko hitro mogoče izolira. In tako vse druge, ki trpe na nalezljivih boleznih.

Japonska, Italija in Nemčija so take bolnice. Naj se jui da v "kvarantino", je svetoval Roosevelt, dasi ni imenoval imen omenjenih dežel. Če o njih, b bilo to kajpada nediplomatično in v hinavstvu diplomacije neodpušljivo. Ker se je Roosevelt po tem hipokritskem pravilu ravnal, ni s svojim govorom dosegel drugega kakor da je fašistično trozvezo še bolj podžgal in agresivnih nakana.

"Kaj nam pa morejo..."

V Berlinu, Rimu in Tokiu dobro vedo, da Roosevelt nima namena udariti. Zato jim je napravil le pridigo, kakor jo napravi "pričar" ali "vojak". Odrselne armade (Salvation Army) gezdarjem, ki se zbiraajo ob plačilnih dneh v krajih, kjer so saluni, restavracije in pa v ženske napredaj. Gozdariji poslušajo in nekateri se zjokajo šele kadar so že vse zapravili in morajo zopet v hosto.

Rim, Berlin in Tokio niso dostopni za predavanja o mednarodni morali. Zadovoljni imperialisti se zdaj z njo morda lahko ponašajo, ampak imperializem, ki ga zastopajo RIM-TOKIO-BERLIN, je NEZADOLJEN in trdi venomer, da se mu je storila krivica, ker imajo imperializmi drugih dežel vsega preveč a oni pa vsega premalo. Takšno je načelo imperializma, in v njemu so vzroki vojnih in drugih konfliktov, ki pretresajo svet.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Zenske in moški v Sanghaju na begu

Na sliki je skupina mladih Kitajcev in Kitajk na begu iz Sanghaja. Japonci so v Sanghaju pobili s topovskim ognjem iz svojih vojnih ladij in se več pa iz avijonov tisoče civilnega prebivalstva. Protesti človekoljubov in ameriškega predsednika Roosevelta niso nič pomagali.

**OBRATI, KI SLUŽIJO NAMENU UBI-
JATI LJUDI IN RUŠITI NJIH DELO,
ZDAJ NAJBOLJŠE USPEVAJO**

**Tovarne za izdelovanje vojnih letal noč in dan
zaposlene. — Tudi Turčija brzi z oboroževanjem**

Vojni department Zed. države je naročil nadaljnjih 13 vojnih brzo-avijonov za bombardiranje, ki bodo stali nad dva in pol milijona dolarjev.

Sovjetska Rusija je kupila v ameriških obratih meseca septembra za nad deset milijonov dolarjev jeklenih plošč (za gradnjo novih vojnih ladij) in druge municije. Njeni trgovski zastopniki v New Yorku imajo navodilo kupiti v Zed. državah še za 50 milijonov raznega vojnega materiala, kajti Rusija se oborožuje kolikor zmorejo njene moči in sredstva.

Tovarne za vojne aeroplane v Angliji obratujejo nepretrgoma vse dni v letu, in še se angleško vojno tajništvo pritožuje, da produkt do te jeseni ni dosegel pričakovane višine. Ravno tako brze angleški arzenali, admiraliteta pa jih priganja še bolj, češ, če izbruhne vojna, bo angleška mornarica vsled svoje šibkosti v zelo neugodnem položaju. In vendar je že zdaj največja na svetu. V neprilikah je seveda zaradi obsežnosti angleškega imperija. Ko bodo dograjene nove angleške vojne ladje, si bo angleška vlada spet upala govoriti bolj samozavestno, pravijo v Londonu. Zdaj morajo prezreti kolikor največ mogoče Mussolinijeva in Hitlerjeva izzivanja. In teh ni malo. Posebno Mussolini se že kar naravnost norčuje iz nekdanje mogočne Velike Britanije, ki je v Sredozemskem morju počela kar je hotela. Mussolini hoče, da pride to morje pod kontrolo Italije in od Anglije zahteva,

da neha smatrati, da je ona (Anglija) gospodarica sredozemskih vod. To je vladi v Londonu zelo neprijetno in tolaži "dučeca" rajše kot da se bi zapletla z njim v vojno.

Ameriške tovarne za vojne aeroplane so dobile poleg omenjenih še za \$30,000,000 naročil od drugih dežel, poleg pa so prodale nad 1,600 aeroplanov za tovarni in potniški promet.

Tudi Turčija, ki je razmerno ubožna dežela, se je lotila oboroževalne tekme v velikem in naročila tisoč vojnih aeroplanov. Utrjuje z vso naglico dardanelsko ožino in modernizira svojo armado z najnovejšimi tehničnimi pripomočki. Vojaški manevri, ki jih ima njena armada to jesen, so predvajani s takim zanosom kot se nikoli v zgodovini Turčije. Načelnik njenega generalnega štaba maršal Sakmak je prisostvoval tudi nedavnim vojaškim vajam v Jugoslaviji, ki je s Turčijo v balkanski zvezi. Države v tej zvezi (Jugoslavija, Turčija, Rumunija in Grčija) in države male antante se oborožujejo sporazumno, da si zgrade armado, ki bo več ali manj skupna enota.

Potre države kupujejo vojne potrebščine kjerkoli morejo. V Zed. državah so bila naročila iz Italije, Japonske in Nemčije za staro železo tolikšna, da je ta roba počističena iz ameriških zalog. Ameriške aeroplanске družbe so izdelale v prvih osmih mesecih tega leta za okrog \$72,000,000 vojnih in promet-

(Nadaljevanje na 3. strani.)

**Japonska ni 'napadla' Kitajske, pač
pa se le brani kitajske 'agresivnosti'**

**Vlada v Nankingu naj bo pametna, odloži orožje in se prepusti japon-
skemu varstvu, pa bo mir v Aziji, pravijo v Tokiu**

V odgovor na kritiko predsednika Roosevelta in ameriške vlade izjavlja japonska vlada med drugim, da ni kršila prav nobene pogodbe in sploh ne more zapostaviti, kako jo morejo v Zed. državah in nekateri v Evropi tako krivo soditi. "V vojno akcijo smo bili primorani edino in samo zaradi provokativnega zadržanja Kitajske. To kar smo podvzeli, smo storili v svojo obrambo, kajti mi moramo iztebiti kitajsko protijaponsko politiko in uistvariti pogoje za mir v Aziji na temelju kooperacije s Kitajsko. Za osvajanja nimamo ambicij, hočemo pa storiti konec trdovratnemu protijaponskemu zadržanju kitajske vlade, ki jo podžiga rdečarski (sovjetski) vpliv v škodo japonskih interesov na Kitajskem. Vsled tega je Kitajska kriva kršenja pogodb in kalitve miru, ne pa Japonska, ki brani sebe in svetovni mir."

Tako se je odrezala vlada v Tokiu in je ni prav nič sram debele laži.

Japonski državnik Tošio Širatori je govoril o japonskih ambicijah bolj realistično. "Čemu je Kitajski sploh treba armada," pravi on, "ko se lahko zaneša, da jo bo v vsakem slučaju varovala japonska vojna mornarica in japonska armada! Kitajska vlada naj zapopade, razoroži in razpusti svojo armado, sklene zvezo in prijateljstvo z Japonsko, pa bo vse dobro in v Aziji zakraljuje"

**Španski begunci v
Franciji se morajo
vračati**

Na Francosko je tekom civilne vojne v Španiji pribežalo okrog 60,000 Špancev, ne samo lojalistov, ampak tudi fašistov. Francija jih je nastanila v posebne tabore, in ker so vedno manjši, jih je nastanila v posebnih brez sredstev, jih je moral tudi preživljati, kar jo je stalo nad \$34,000 vsak dan. Ker pa je Francija v občutni finančni krizi, je vlada izdala odlok, da se morajo begunci vrniti v Španijo. Vsakemu je bilo dano na izbero, da se vrne bodisi v lojalistični ali fašistični del Španije. Ostali smejo v Franciji le sirote in vdove padlih Špancev ter tisti begunci, ki se lahko preživljajo s svojimi sredstvi. Nekaj taborišč za sirote španskih lojalistov vzdržuje v Franciji delavske organizacije in teh se vladni odlok ne tiče.

Demokracija ima svoje nedostatke, ker imajo državljani nedostatke. — T. G. Masaryk.

mir, ki ga Japonska iskreno želi."

Kar Širatori v resnici misli, je, da naj se Kitajska podvrže japonski nadvladi in neha sanjati, da je samostojna.

Drugi predstavniki japonskega "javnega mnenja" tolmačijo sedanjo japonsko akcijo na Kitajskem za zgodovinsko potrebo svoje dežele. Pravijo, da je Japonska preobljubljena in išče razmaha. To je naraven zakon vsake preobljubljene dežele. Meje v Zed. države so Japoncem za izseljevanje že dolgo zaprte Japonska industrija rabi sirovin, ki jih doma nima. Na severnem Kitajskem pa je veliko prirodnih zakladov in zemlje za naseljevanje. Zato je Japonska morala loviti "bandite" v Mandžuriji in jo "osvobodila". V sedanji vojni je spet "osvobodila" tri ali štiri nadaljne velike kitajske province ob Mandžuriji.

Če bi japonski diplomati govorili naravnost, namesto da lažejo, bi enostavno priznali, da so te dežele vzeli v korist

japonskega kapitalizma in za kolonizacijo. Ampak če bi to dejstvo jasno potrdili, bi s tem očitno priznali, da so pogodbe, ki so jih podpisali zaeno z drugimi deželami za nedotakljivost kitajskega ozemlja, resnično kršili. Tako pa so dali Mandžuriji "cesarja", ki ima manj besede, kakor italijanski kralj, dasi je tudi on nič nima. Novoosvojene kitajske province pa bo oklicala Japonska za "neodvisno republiko". V obeh ostane japonska armada, da bo prebivalce varovala pred "banditi".

Svet naj bo torej uverjen, da se Japonska s klanjem kitajskega civilnega prebivalstva samo "brani", dalje, da trebi iz Kitajske "rdečarsko kugo" in da hoče Kitajce primorati, da nehajo "napadati" Japonce. Ko svet vse to zapopade, se bo nehal brigati za Azijo, kajti Azija, oziroma ogromna Kitajska vsaj, je japonska, ne pa evropska ali ameriška briga.

**ITALIJANSKI PROTIFAŠISTIČNI
DNEVNIK V AMERIKI V STISKI**

Pred dvanajstimi leti je prišel v New York izhajati italijanski dnevnik "La Stampa Libera". Urejuje ga nekdanji tajnik italijanske socialistične federacije Girolamo Valenti. To je edini italijanski delavski in protifašistični dnevnik v Združenih državah. Vse druge italijanske liste lastujejo politiki raketirkega kova, cerkveni krogi in businessmeni. Vsi hvalijo fašistično Italijo in njene dučeca. Vse subvencirajo politične mašine starih strank, italijanski biro za (fašistično) propagando, ali pa se vzdržujejo z oglasi.

Dnevnik "La Stampa Libera" je bil istotako od početka odvisen za svoj obstanek od podpore. Dale so mu jo unije, posebno še italijanski lokalni ILGWU. Dobil jo je precej tudi od posameznikov.

Vsled enega ali drugega vzroka je precej teh virov ponehalo in uprava dnevnika se je vsled tega obrnila te dni za gmotno pomoč na vse delavske liste in organizacije. Italijanov je v Ameriki stotisoče — večinoma so delavci — in bi lahko vzdrževali ne samo en ampak več delavskih dnevnikov v svojem jeziku. Toda podpirajo vsled svoje razredne nezavednosti buržvanske italijanske časopise in volijo raketirke v politične urade. V interesu unij A. F. of L. in CIO je, da ta italijanski dnevnik podpro in da pomagajo med italijanskim delavstvom tudi agitirati zanj.

Italijanski socialistični tednik La Parola del Popolo je vsled sličnih potežko postal mesečnik in obliko spremenil v revijo. Izhaja v Chicagu.

**ALI JE PANIKA SPET
PRED PRAGOM?**

Število brezposelnih je meseca avgusta naraslo za blizu 150,000 preko števila brezposelnih v juliju. Še bolj pa meseca septembra, dasi točnih statističnih podatkov o nezaposlenosti v prošlem mesecu še ni.

Vladni izdatki za podpiranje brezposelnih so okrnjeni toliko, da je beda med prizadetimi čedalje večja. Okraji in države, ki bi morali prevzeti odgovornost za podpiranje potrebnih, se branijo, ker nimajo sredstev. Vsaj ne za bedne.

Mereca avgusta je bilo zaposlenih v privatnih in v vladnih podvzetjih stalno ali deloma 46,807,000 ljudi. Izmed teh nad 35,000,000 v industrialnih obratih, ostali v agrikulturnih podvzetjih.

Še par milijonov bo to jesen izgubilo zaslužek. Milijone je že zdaj nezaposlenih. Demoralizacija med delavci WPA je velika, ker take službe niso ne službe, ne miloščina.

Cena delnicam je padla meseca septembra na newyorskij borzi nad sedem in pol milijarde dolarjev.

Cene življenskih potrebščin so narasle toliko, da znašajo povprečno le še kakih 20 odstotkov manj kot l. 1929, ko so bile na višku.

In to negotovo ekonomsko stanje imamo vzlic milijardam, ki jih je potrošila zvezna vlada, da podpre industrijo, poljedelstvo in brezposelne. Torej če hočemo resničen izhod iz krize, bo treba poseči po drastičnejših sredstvih. Socialisti jih že dolgo propagirajo.

**V TEJ
ŠTEVILKI**

Čemu Mussolini in Hitler izživata
sebrzodno dalje vzlici pretinjam
Francije in mlačne Anglije? Citajte
članek na prvi strani.

Japonska se le "brani" pred kitaj-
skim napadom. — Članek na prvi
strani.

Dalje so v tej izdaji Proletarca po-
datki o pomikanju te dežele v novo
ekonomsko paniko, članek, ki doka-
zuje, da se s pridigami fašizma ne
more poboljšati, o ženstvu, ki je v
akciji za pomoč Španiji, o prosperi-
tnosti magnatov, ki posedujejo mu-
nistično industrijo, o težavah italijan-
skega protifašističnega dnevnika v
Ameriki, o posledicah in značaju bo-
ja v Jugoslaviji zaradi konkordata,
potem komentarji, kratke vesti iz Ju-
goslavije, dopisi, povesti itd.

Enako zanimiva je "Proletarčeva"
angleška stran. Širite ta delavsko so-
cialistični list, ki se upravičeno pona-
ša, da že nad tri desetletja vztraja v
borbi za delavske koristi!

Socialistično ženstvo v akciji za pomoč Španiji

Koncem septembra se je vršila v Parizu konferenca zastopnic ženskih delavskih organizacij, na kateri so bile zastopane skoro vse dežele v Evropi, razen seveda fašističnih. Razpravljale in sklepale so največ o akcijah v pomoč španski republik. Navzoč je bil tudi tajnik socialistične delavske internacionale Friedrich Adler. Zavedne evropske delavke so storile v obrambo Španije že ogromno dela. Zbrale so jiv v

pomoč visoke vsote, poslale mnogo ladij živil in obleke in vrše propagando proti fašizmu in italijanskim ter nemški intervenciji v Španiji kolikor naj-
več morejo.

V mednarodni brigadi v Španiji niso samo delavci iz raznih dežel Evrope in iz Zed. držav, ampak tudi mnogo žensk, ki so vešče bolničarke. Pomagajo ranjenecem in vrše druga potrebna dela. V taboriščih za španske sirote v Franciji, An-

gliji in Belgiji in v taborih za begunce skrbje evropske soderužice za snago, izdelujejo obleke in nabirajo med ljudstvom živila za prehranjevanje tisočih španskih žen in otrok.

Pred konferenco v Parizu so imele poseben zbor organizacije žensk skandinavskih dežel. Vršil se je v Kopenhagnu. Zastopnice so prišle iz Danske, Finske, Švedske in Norveške. Bilo jih je 400, torej impozanten zbor delavsko zavednega

ženstva. Glavni predmet je bila pomožna akcija v korist republikanski Španiji in pa jacaenje delavskih strank v škandinavskih deželah. V njih se ženske udejstvujejo veliko bolj kot pa na primer v Franciji, zato je njihova vloga v delavskem gibanju tudi veliko važnejša. Zbor v Kopenhagnu je bil tretji zbor delavskih zastopnic v škandinavskih deželah.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Lepi govori ne bodo poboljšali fašizma

Predsednik Roosevelt je izjavil s svojim govorom v Chicagu proti kalilecem svetovnega miru in barbarstvu fašistov veliko polemiki. Kjerkoli je svoboda tiska več ali manj dovoljena, je očitno, da ljudstva njegova izvajanja odobravajo. Tudi državni demokratični dežel so pritrldili njegovim besedam.

Mussolini pa je odgovoril z ojačanjem svoje intervencije v korist fašizma v Španiji in Japonska je udarila še bolj po Kitajski. Časopisi v Nemčiji so morali po navodilu vlade Rooseveltov grajalni govor smešiti, češ, spet tak sanjaški prerok, kot je bil Wilson!

Vsi prejšnji in novejši dogodki pričajo, da Japonska ne bo odnehala v svoji nameri za osvojitve Azije; da Mussolini ne bo nenašal s provokacijami, in da je Hitler odločno za udar. Časopisi v vseh teh deželah je pod vladno kontrolo in piše po navodilih ministrov propagande. Rooseveltov apel — tak kakor je — proti barbarstvu in fašističnim provokatorjem, ljudstva na Japonskem, v Nemčiji in Italiji ni dosegel, kajti smelo je izvedeti le "protivne argumente", kakor so jih navedle v svojo obrambo vlade provokatorske trojice.

Rooseveltov nastop je Japonski sicer škodil, toda njenih armad na Kitajskem ni ustavil in topovi na japonskih vojnih ladjah niso utihnili. Italijanski čete v Španiji se niso umaknile. "Kdor se z mečem bojuje bo z mečem pokončan," pravi biblija ali kdor že. Ampak nikjer ni prave volje, da bi šel kdo nad fašistično trojevo z mečem. In tudi če bi bila, kaj potem? Mar ni šlo celo krdele držav nad kajzerja, da pogazijo avtokracijo, odpravijo vojno in pribore ljudstvom samoodločevanje o svoji usodi! Zmagale so! Ampak avtokracija v Nemčiji je danes hujša kot je bila pod kajzerjem, demokracije je po svetu manj kakor pred svetovno vojno, in o kakem samoodločevanju ljudstev sploh ni govora. Torej če se demokratične dežele in Rusija lote Japonske, Nemčije in Italije z oboroženo silo, ali bo končna posledica splošnega krvavega konflikta kaj boljša, kakor po "zadnji" svetovni vojni?

Ne, ker ne more biti; toliko časa ne, dokler bo prevladoval na svetu kapitalizem in imperializem, ne bodo posledice vojne koncem konca v bistvu nič drugačne, kakor so bile posledice zadnjega svetovnega požara in versailleskega miru.

Primerjanje

A. F. A. izdaja vsak teden mimeografirane cirkularje in pa velik tiskan format s svojimi članki in novicami, katerega razposilja časopisju v ponatis za vesti in dogodkih v federaciji. Izmed enajstih glavnih člankov in poročil jih je deset, ki nebrzdano napadajo CIO. Tudi CIO izdaja tiskano formo vesti in člankov iz svojega gibanja, toda le redkokdaj se kateri dotika boja z AFL. Tako ugotavlja neki reporter unije časniških delavcev v glasilu unije pivovarniških delavcev. Izgleda, da je CIO bolj zaposlen v kampanji za organiziranje neunijskih delavcev kakor pa AFL, ki je stremela organizirati in obdržati v uniji le strokovničarje. "Navadni delavci" pa naj ostanejo v naprej material za svobodno izkoriščanje.

Nemci žive v raju

Mali otroci verjamejo v Miklavža in zelo verni ljudje v nebesa. In če Nemci v tretjem rajhu verujejo v svojega "firerja", so zdaj lahko prepričani, da so v paradizu. Tako jih je zagotovil na svojem velikem shodu v Bueckenburgu dne 3. oktobra Hitler. Rusija pa je "hudobni duh", ki ogroža nemški paradiz, zato je Hitler zapretil, da če bodo kriminalci v Moskvi kdaj poskusili vpasti na "naš (nemški) paradiz, jih bomo na meji na mah ustavili in zdrobili v prah."

Tako. Zdaj je paradiz za topove in nadomestke otel, kajti Ruse niti malo ne mika, da jih bi Hitler zdrobil v prah. Je pa v Nemčiji nekaj ljudi — baje čezdalje več — ki ne verjamejo, da so razmere, v kakršnih žive, paradiz, ampak pekel.

Južnjaški patriotizem

Na konvenciji A. F. of L. so glasovali o resoluciji za zvezni zakon proti linčanjem. Bili so zanjo vsi delegati, le eden iz Texasa je glasoval proti, nekaj drugih južnjakov pa se je pred glasovanjem umaknilo v stranske sobe.

Isti dan je bil v Miltonu v Floridi linčan neki 30-letni črncec, osumljen nemoralnega postopka nad 12 let starem belopoltnem dečkom. Letos so se dogodila v Floridi že tri linčanja. Krivci niso bili kaznovani v nobenem slučaju.

Dognali so: nemirov so krivi rdečkarski hujskači

Poseben odbor je na konferenci policijskih šefov, ki se je vršila v Philadelphiji, poročal, da so nemirov, s katerimi ima opraviti policija, krivi večinoma "profesionalni rdečkarski agitatorji". Zato je predlagal, da naj se policijski uradi o prevratnežih pouče, jih imajo vedno pod nadzorstvom, in tiste, ki niso Američani, pa deportira. Torej čisto enostavna rešitev in krvo-litja, kakršno je bilo na Spominski dan v So. Chicagu, se ne bodo več dogodila.

Tisoče Kitajcev je ranjenih v vojni, ki je Japonska ni napovedala in je uradno sploh ni. Ampak ali bi bile rane manj boleče, če bi se Japonci "civilizirali" in napovedali vojno?

PRIPRAVE ZA ŠTETJE BREZPOSELNIH V ZED. DRŽAVAH

Zvezna vlada se je prošle poletje odločila izvesti štetje brezposelnih, da ugotovi, koliko je takih prebivalcev, ki so sicer zmožni za delo, a ga ne morejo dobiti. Vse druge dežele po svetu imajo sistem za ugotovitev števila brezposelnih že uveden. Le tu ga še nimamo, zato pa bo tudi to štetje zgolj prostovoljno in ne bo podalo točne slike položaja. Načelnik urada za izvršitev tega štetja je John D. Biggers. Predsednik Roose-

velt apelira na vse, da mu dajo vse potrebno sodelovanje. V odboru so zastopane tudi delavske organizacije, med njimi AWA (Ameriška delavska zveza brezposelnih delavcev). Spodaj, z leve na desno je delavske tajnice Frances Perkins, trgovski tajnik zvezne vlade Daniel Roper, načelnik biroja za preiskave brezposelnih John D. Biggers in tajnik za agrikulturo Henry A. Wallace. Zadaž so zastopniki organizacij.

KOMENTARJI

Lovrene Bandi pravi v dopisu v "Ameriški Domovini", da su v "Ameriški Domovini", da so očetje franciskani v Lemonu pravi voditelji slovenskega krščanskega življenja v Ameriki. Ampak Hitler, kateremu v njegovi intervenciji v Španiji pomagajo tudi slovenski klerikali, ima o franciskanih zelo slabo mnenje in jih je mnogo tiral pred sodišče. Bili so obtoženi nemoralnega, nekrščanskega življenja in mnogi obsodeni. Ampak franciskane je sploh težko kazneti. V Španiji so z mohamedanskimi Murri, s Hitlerjem in Mussolinijem, v Nemčiji pa se na Hitlerja jeze, ker jih preganja in uči "pravega krščanskega življenja".

V "metropol" je bila po koncertu mladinskih pevskih zborov dokaj prerokanja zaradi obilice govorov. Odbor, ki je stvar vodil, je povabil razne organizacije, med njimi tudi SNPJ, da naj pošljejo zastopnike "in napravijo govor". SNPJ je poslala Vincent Cainkarija. Jugoslovanski generalni konzul je poslal Slavojce Trošta. V imenu SSPZ je govoril Vatro Grill. Itd. Tukajšnja slovenska dnevnika sta se nad izobiljem "govornišva" potolažila in tudi nekateri dopisniki so izrazili nejevoljo nad "prazno slamo". V obrambo govornikov na omenjeni prireditvi se je oglašil prireditveni odbor, ki pa je imenoma pohvalil edino sodnika Lavšeta, češ, da bi ga ljudje še poslušali, četudi je bil zadnji govornik. Glavni namen povabil govornikom je bil denarna podpora, in te so zbori prejeli od raznih društev precejšnjo vsoto.—J. P.

Mary Modrijan piše v "Enakopravnosti", da ničesar bolj ne sovraži kakor prepri. Toda njen dopis tega ne potrjuje. J. F. Kunčič pravi, da bi Clevelandu 13. koncilmanov popolnoma zadostovalo. Zdaj jih je 33 in vsak prejema \$3.000 na leto in morda še kaj po vrhu. Gospodarstvo pa je temeljito zavoženo. Vsaj tako trdi on. Toda če bi se število koncilmanov znižalo na 13 (čemu ne na 57) in bi bilo teh trinajst mestnih mož enakega kalibra in politike, kot je sedanjih 33, potem bi bilo tudi 13 koncilmanov trinajstkrat preveč, če je že treba mesto zavoziti, saj lahko župan kar sam izvrši to delo in prihrani občini vsaj plače koncilmanov.

Duhovni vodja Slovenske ženske zveze Rev. Slaje se spet pogostoma oglašuje. Po zadnjem nemilem incidentu z avtom je bil nekaj časa v javnosti tiho. Zdaj piše med drugim članke proti porodni kontroli. Ampak nemški minister propagande Goebbels ni s članki Slajetovega kova prav nič zadovoljen. Pravi, kaj boste vi pisali proti porodni kontroli, ko pa jo s svojim celibatom prakticirate kot nihče drugi v toliki meri! Oženite se, kot so se prote-

Z ZORKOTOVE AGITACIJSKE TURE ZA "PROLETARCA" IN JSZ

V naselbinah v vzhodnem Ohiu se je s. Louis Zorko na agitacijski turi za "Proletarca", JSZ in Prosvetno matice mudil več dni. O tem je bilo poročano v prejšnji številki. Zastopništvo za "Proletarca" sta sprejela John Kralj v Powhatan Pointu, O., in John Krasevec v Meadowlandsu, Pa. S tema je konferiral s Zorko in oba sta dobila že potrebne listine. Zorko se nadeja, da bo sta svoje agitacijsko delo navdušeno izvrševala. Polja v teh naselbinah za širjenje "Proletarca" je veliko, toda Zorko ni imel dovolj časa, da bi mogel ostati tam še nekaj dni. Torej bosta delo vršila naprej omenjena dva zastopnika.

V zapadni Penni so s s. Zorkotom pri agitaciji sodelovali in mu bili na uslugo z gosto-

ljubnostjo Terčelj, Mezgec in Zigman v Strabannu, Martin Baitz v Meadowlandsu, Albin Karničnik, Louis Britz in Joe Brancić v Hendersonvillu, ter Dermota na Avelli. O ostalih obiskih bo s. Zorko poročal prihodnje. Na Avelli je sklical sestanek 4. oktobra. Od tu je odpotoval v Bargettsstown in potem v razne druge naselbine.

Naravno, da taka agitacija pomeni za človeka dolge ure in ima le malo časa za počitek. "Rad bi pisal o ljudeh in naselbinah," pravi Zorko, "ampak zdaj še ne utesim." Bo pa to storil pozneje.

Zahvaljuje se vsem, ki so mu bili v kakršnemkoli oziru na uslugo, kajti vsi taki mu dajejo poguma za nadaljevanje njegovega dela.

Iz Jugoslavije

Jugoslovanska vlada je sklenila zgraditi telefonski kabel med Beogradom in Mariborom. Stal bo 1.029.000 angleških funt-sterlingov. Oziroma skrajšano "funtov", kakor se angleški denar navadno zdaj označuje. Kabel bo dobavila družba Siemens & Halske v Berlinu, ki je v interesni zvezi z ameriško Standard Electric. V našem denarju bo stal kabel 244 milijonov dinarjev, vse do pa računajo na okroglo 60 milijonov dinarjev. Pri tej stvari je zanimivo dvoje: prvič ozka povezanost ameriškega in nemškega kapitala, kjer gre za dobiček in dragi cena, ki je računana ne v dinarjih, tudi ne v markah ali dolarjih, ampak funtsterlingih. — To se pravi, da ima mednarodni kapital zaupanje edino v angleško valuto.

Zadnjič smo poročali, kako nizko cenijo šolske knjige v Hitlerjevem rajhu Slované. So analfabeti, nesnažni, zanikrni v vsakem oziru, usivi in skrajno leni. To nam ni všeč. Ampak dejstvo je, da se v snagi in ne v izobrazbi "nordom" ne moremo primerjati. Imamo analfabetov da kaj, in ignoranco vsled tega na kupe.

Vzemimo za primeru Jugoslavijo. Beogradska "Pravda" poroča, da je v nji štiri milijone nepismenih prebivalcev. Za odpravo analfabetizma bi potrebovali vsaj še 3400. ljudskih šol in 10.000 učiteljev. Velika je torej še potreba za kulturno povzdigo pri nas.

Došlo je trajalo, sedaj je pa vendarle gotovo. Regulacija Ljubljance je gotova. Z delom ki je trajalo kar več desetletij in stalo ogromno denarja, so končali 15. septembra t. l. Regulacija je za Ljubljano pridobitev, ker ji je obizdana struga Ljubljance v okras, kako pa se bo regulacija praktično obnesla in če bo imela res tiste blagodejne posledice za Barjane, kot so si jih obetal od regulacije, t. j. zmanjševanje nevarnosti poplav in pa osušenje barja bomo šele videli.

Francozi, Angleži, Nemci in Čehi (njih kapitalisti namreč) kontrolirajo skoro vso rudniško industrijo v Jugoslaviji. S Francozi in Čehi so poslednji par let pričeli tekmovali v Jugoslaviji posebno angleški interesi. Tudi Italija se bolj in bolj uriva, a ji manjka potrebnega kapitala. Angleži in Francozi ga za take stvari imajo.

Angleška rudarska družba "Bechina Gold Mines" je dobila dovoljenje za ustanovitev podružnice v Beogradu. Temeljna glavica v Jugoslaviji znaša en milijon dinarjev.

Cankarjev spomenik na Vrhniku ni bil edino sporno poglavje radi takih soh na Slovenskem. Senator Hribar načeljuje akciji, da se pri nas postavi spomenik pokojnemu kralju Aleksandru. Zbral je že 1.700.000 dinarjev. Hribar je sprejel osnutek za spomenik, ki ga je izdelal mojster Plečnik, tedaj pa se je pričelo, kakor takrat radi vrhniške Cankarjeve sohe. Zdrženje kiparjev je proti Hribarjevi izbiri protestiralo ter navedlo razloge, čemu in zakaj. Pristaši Plečnika pa

Poročajo, da imajo v Vipavi, ki je bila do italijanske okupacije popolnoma slovenski trg, oziroma mesto, vsa važna uradna mesta Italijani.

V Etiopijo je Mussolini poslal na razna dela in v armadi tudi dokaj primorskih Slovencev. Dasi trdni ljudje, so mnogi vendar omagali. Poročajo, da je nad sto delavcev slovenske narodnosti v Etiopiji letos umrlo. Listi v Jugoslaviji so to vest smeli poročati, toda namesto "Etiopija" so morali zapisati "Afrika". Tako pač vleva prijateljska pogodba, ki jo je Beograd sklenil z Rimom.

Kakršen gospod, takšno vedenje. — T. G. Masaryk.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Koncert godbe konzumnega društva, ki se je vršil v naši dvorani v nedeljo 3. oktobra, je dobro izpadel. Namen prireditve je bil pridobiti zadrugi novih članov. Tekom te kampanje je pristopilo v njo že mnogo naših prijateljev tu in v Blaine. V nedeljo 24. oktobra priredi omenjena godba koncert na radio postaji WWVA. Prične se ob 4:30 pop. To je edina združena godba na pihala v Zed. državah.

V nedeljo 17. oktobra bo zelo važna seja kluba št. 11 JSZ. Med drugim moramo ukreniti vse potrebno glede programa in ostalega dela za prireditve, ki jo bomo imeli v soboto 30. oktobra v korist "Proletarca". Mladina, ki bo izvajala svoje točke v sporedu, se pridno veže v muzikaličnih točkah in nas bo z njimi kolikor najbolj mogoče razveselila. Torej pridite to nedeljo na sejo, da bomo pripravljeno delo za veselje čimboljše izvršili. Tako bomo zadovoljni na prireditvi mi in udeleženci.

Joseph Snoy.

Stavkarji prosijo pomoči

Massillon, O. — Oprostite, da vas nadlegujemo. Obračamo se do vas, če bi mogli kaj prispevati v pomoč našim družinam, katerih roditelji so na stavki pri Republic Steel že štiri mesece. Saj veste, če izgubimo bitko, bo to tudi vaš poraz. Vsak prispevek, pa naj bo še tako majhen, bo dobrodošel. Sprejema jih tajnik društva št. 516 SNPJ Steve Komugovich. 1023 13th St. S. E., Massillon, Ohio. Upam, da nam bodo tudi družstva naklonila podporo.

Joseph Miglic, stavkar.

GROZOTE VOJNE

Japonski vojaki napadi s topovskim ognjem malo vas na severnem Kitajskem, da spode iz nje četo kitajskih vojakov. Vas je bila uničena in mnogo ljudi ubitih.

"JAKOB RUDA" V CHICAGO V DVORANI SNPJ V NEDELJO 24. OKTOBRA

VALERIJAN PIDMOGYLNYJ:

"MESTO" ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

Zima je pritisnila. Sobo bi bilo treba razgreti. Zalepil je sicer zelo skrbno vse okno, toda zdelo se mu je, da prihaja zmrzal skozi zidove. Zjutraj se je zaradi mraza prezgodaj zbudil, ves je drgetal, čeprav je nametali nase poleg vojaške suknje vse svoje imetje, celo blazino je vrgel na noge, pod zgornjo pa si je položil nekaj v cunjeh zavitih statistik. Ta nedobnost doma ga je morila in mu uničevala sleherni voljo. Kadar ni šel zvečer k Zosjki, se je zaril v posteljo, da bi se ogrel in se je tešil z upanjem, da bo le našel misel za kakšno povest. Toda bil je ves uničen od skrbi in mnogokrat je zaspal kar oblečen. Potem se je ponoči ves začuden prebudil in je bil še bolj potr.

Nekoga jutro, ko se je v ljudski kuhinji napil čaja, je sedel k mizi, poiskal med papirji svinčnik in pričel premišljevat, kako bi si izboljšal to nevzdržno stanje. Tudi duševno, kajpak, saj to je bila naravna posledica pomanjkanja denarja. Nekako urediti bo moral potrebe in izdatke svojega proračuna. Predvsem zadevo z Zosjko! Pretehtal je vse možnosti in je uvidel, da manj kot enega črvenca nikakor ne sme potrošiti zanj. Ko je ukrotil srce, je na tistem obžaloval, da je zapravil denar za najdražjimi sedeži v kinu, ko bi bil drugi prostor vendar prav tako dober. Da bi se sedaj preselil s prvega sedea na drugega — ne, to bi bilo sramotno, prav tako, če bi prenehal kupovati bonbone. V teh stvareh ni bil močan in prav obžaloval je, ko se je prepračil, da se je po tistem izbruhu svojih neznosti v posebni sobi še močneje navezal na dekleta. Zdaj je ne more zapustiti. Ko še ni prestopil meje navadnega poznavanja, pa bi jo lahko! Zdaj je prepozno!

Dokopal se je do spoznanja, da se je v njem vzbudilo nekaj globljega, bolj pekočega, kakor je le želja. Stvar mu je postajala važna, čutil se je dolžnika. Po drugi strani pa je bil preveč samoljubljen, da bi zanemaril zadevo, ki se je komaj pričnela, saj je vendar naložil v to podjetje ves svoj kapital in ves svoj notranji mir in vse morebitne stvaritve svojega duha. Ne, nikakor ne! Proviziji se ne bo odpovedal! Povrhu vsega pa ni čutil, da je prav mladost tista sila, ki ne zna ceniti človeške podjetnosti in jih zato brezskrbno razmetava okoli sebe. In tako je hodil še vedno v gimnazijsko četrt, zdaj vesel, zdaj ves mračen, hodil tjakaj zaradi trmoglavosti pa tudi z navdušenjem, saj so se tu končavale vse njegove misli, vse njegovo življenje, ves njegov notranji mir. Poljubovala je celo. V teh poljubih se mu je včasih vžgala ona prečudna toplost, ki se mu je prvičkrat vzbudila med umazanimi stenami v krci, oni tajinstveni dotik ustnic, ki zbriše človeku vse pojme bitnosti, ki navda človeka z najsilnejšim hrepenenjem iskati slično omotičnost v ustvarjanju, v delu, v študiju in v življenjski borbi.

Včasih si je dopovedoval, da jo zelo ljubi, da še nobene ni tako ljubil, in razveselil se je nad tem svojim čustvom. Drugekrat pa se je jezil, ker ga le ona odmikala od onega edinstvenega cilja, ki si ga je lahko le v domišljiji predstavljal. Najbolj pa se je čutil, da je ona želja po obvladavanju tega dekleta nekako ugasnila, česar se je spet zbal, končno pa le potrpečljivo prenašal v svojem srcu podoben te ženske, saj je bil na dnu srca prepričan, da mora biti vsak mlad človek zaljubljen in da je to povsem naravno.

Dohodki njegovih lekcij so znašali tedensko osemnajst karboncev. Osem karboncev ga stane hrana in stanovanje. Da bi prihranil za kurivo in obleko — nemogoče! Ko je izračunal, koliko bi ga stala nova obleka in obutev — no, v najsilnejšem primeru petindeset karboncev — je dognal, da mu primanjkuje v proračunu točno cel stotak!

Zdaj se je šele domislil, da bi bilo dobro iti v uredništvo one, kijevske revije, ki je priobčila njegovo povest, saj mu še do sedaj niso poslali honorarja. Le čemu se ni tega že popreje domislil? Bilo mu je mučno stati pred ljudmi, ki bi ga gledali kot pisatelja. Denar pa le rabi! V delo, v svojo stvaritev je vendar vložil vse večjo vrednost, ki jo premore denar. Ta njegova zmožnost se z denarjem niti odtehtati ne da. Prvi honorar je prejel po pošti in se mu je zdel kakor darilo, če pa

gre sam ponj, je to že zaslužek. Toda izdatki so bili le tolikšni, da so premagali vse plemenite pomisleke, poveznili so mu na glavo klobuk, plašč na rame in ga poslali v uredništvo, ki se je nahajalo v podružnici državnega založništva.

In glej, uredništvo je bilo prav v taisti sobi, v kateri je zašel prve dneve svojega bivanja v mestu. Takoj jo je spoznal. Da, prav ta omara je bila, temnolasa tipkarica, lesena zofa in tamkaj so sedeli mladi ljudje, katere je v srcu že štel za svoje bodoče tovariše. Kadili so, govorili in smejali so se, toda ne preglasno, da ne bi žalili tišine tega zavoda. Ta hip se je sramoval nekdanjega Stepana, sramoval se je svoje naivnosti, poniževanja in tisoč spominov se je kakor odprl album tisočih listov zgenilo v en sam opojen ponos, ki ga je takoj vsega prevzel.

K mizi pa je pristopil počasi in je tiho povedal svoje ime. Sramoval se je. Ponudili so mu stol. Da, seveda, honorar mu dolgujejo — sedemdeset karboncev in nekaj kopejk. Toda počemu se ni toliko časa oglašil? Zlagal se je, dobrodošla mu je bila vsaka laž, ki mu je padla v glavo. Bolan je bil. Tako? In moral je odgovarjati še na mnoga druga vprašanja o sebi, kaj da dela, kako živi, ali že dolgo pisateljuje. Govoril je počasi, vse kar je povedal je bilo tako zlagano, da je kar zardeval.

— Saj ste prinesli nov rokopis? ga je ljubeznjivo vprašal tajnik.

— Ne, nisem... Nisem še končal, je odgovoril Stepan, ki ni pričakoval takšnega vprašanja. Kakor da bi ga silili odgovarjati v mučnici. Seveda, pobasati denar v žep in kar oditi ni mogel. To bi bilo vendar zelo nedostojno.

Potem mu je tajnik predstavil vse one mlade ljudi, ki so sedeli na zofi. Vsi razen enega so bili pisatelji, toda tudi ta se po zunanosti ni ločil od njih. Nekateri je poznal po njih delih in letih se je najbolj bal. Ko so slišali njegovo ime, je takoj uganil z njih obrazov, da so postali radovedni in že ga je omamila zavest, da so njegove povesti vzbudile zanimanje. V njih posmehljivoljubnih pogledih pa je opazil celo bleščavost — prvo znamenje, da si na pravi poti do zmage, kajti to si na literarnem bojišču težje pridobiš kakor na kateremkoli drugem.

Spet so ga zasuli z novo poplavo vprašanj. Ali ima zbirko že pripravljeno za tisk? Ah, to bo imenitna zbirka! Kaj piše? Povesti...? O čem? Nič pravega ni mogel povedati, saj ni ničesar napisal, niti ni nameraval pisati. Toda tega ne bo priznal. Nekdo je posmehljivo pristavil:

— Kar povejte! Nič se ne bojte, ideje vam ne prevzamemo!

Tedaj pa je Stepan dejal:

— Pišem povest o... ljudeh.

Vsi so se zasmejali on pa je bil zadovoljen s svojim odgovorom, ki mu ni naložil nobene nove dolžnosti.

Tajnik ga je povabil na posete in ga prosil za rokopise. Čeprav ni zapustil kakega izrednega vtisa, ugajal jim je vendarle. Malce je še odvljuden, toda vseskozi simpatičen deček! Morda se izčim v pravcetežko moža, saj so njegove povesti, četudi niso sijajne in so neobdelane, razvlečene, polne kričočih napak, neurejene, tu pa tam povsem zanič, prav slabe v razmišljanjih in je lirika v njih še nesigurna — vendarle sveže in mnogo obetajo!

Tako so ocenili njegovo pojavo književniški. Nato se je vnel prepričal med njimi, pod čigavim vplivom da piše, koga posnema, kajti originalnosti mu še ne morejo priznati. Od ukrajinskih pisateljev so imenovali Kocjubynskega in njegovo delo "On prihaja" ter Franka z "Boa-constrictor". Zdaj se je razvila pravcata tekma v naštevaju imen inozemske literature in kaj kmalu so našli celo množico najrazličnejših duhov. Nekdo je imenoval celo Selmo Lagerlöfovo, katere povesti je pravkar prečital.

(Dalje prihodnjič.)

Prosvetna matica je edina slovenska kulturna centrala v Zedinjenih državah. Stori la je na prosvetnem polju brez vsakega vika in krika več kot katerakoli druga skupina.

PISMO SLOVENSKEGA PROSTOVOLJCA S ŠPANSKE LOJALISTIČNE FRONTE

To je prvo poročilo, ki smo ga prejeli iz vrst slovenskih prostovoljcev v španski lojalistični armadi. Napisano je bilo v Albaceti na španskem in potem oddano nekemu španskemu uradniku, ki je bil poslan po opravkih v Pariz, da ga od tam pošlje v Ameriko, kjer ni cenzorskih in drugih ovir za pisemsko pošto. Rojak, ki je to poročilo poslal, je navedel svoje ime in naslov v Španiji ob enem pa naročil, da naj imena ne objavimo. Ko se je izselil iz Jugoslavije, je vzel potni list v Francijo. Za jugoslovanske oblasti je on torej še v Franciji, in če se kdaj vrne, se vrne iz Francije. — Njegov dopis je ekstremno optimističen. Je to pač poročilo navdušenega 33-letnega fanta. Ko ga človek čita, skoroda misli, da je vojna v Španiji za lojaliste le malo manj kakor piknik. V poročilu nismo ničesar črtali in ničesar spremenili. Priobčujemo ga dobesedno kakor je bilo poslano.

Gotovo vas bo zanimalo, kako se imamo slovenski prostovoljci v Španiji. Vi dobivate večinoma popravljeni in razredno pobarvana poročila, toda to poročilo je poročilo objektivnega očividca.

Razlika med republikansko in fašistično vojsko je precej velika. Razlika je v hrani, razlika v obleki, plači, morali, vojnimi sredstvi in načinu vojskovanja.

Kar se tiče hrane, sem naravnost presenečen. Po prosti razsodbi in po praktičnih izkušnjah dosežanih vojen, bi hrana morala biti vedno slabša in piječjša. Razmeroma sem že precej časa tu in priznam, da sem prve mesece z vsakim dnem pričakoval, kdaj nam bodo poslali hrano. Toda namesto vedno slabše hrane, dobivamo vedno boljše. To je povsem razumljivo. V začetku je bila naša vojska slabo organizirana. Sedaj je z vsakim dnem popolnejša. Naravno, da se z njo izpopolnjuje in izboljšuje tudi njena prehrana. Lahko mi verjamete, da v življenju nisem nikdar živel slabo, toda tako imenitne hrane še nisem nikdar imel, kot jo imam sedaj. Stavim, da boljše ne more živeti sam nemški generalni štab, kot tu živi sleherni prostovoljak. Za buržujske prilike je to nemogoče ter neverjetno in vendar je to pri nas čista resnica in nekaj, kar je povsem samoočeno razumljivo. Le pogledajte naš jedilni list!

Avtomobili pripeljejo hrano do druge linije. Do prve linije jo prinesejo mule. Zjutraj dobimo črno kavo in mlečne konzerve. Kdor želi črno kavo, si jo vzame, ostalo pa se z mlečnimi konzervami napravi bela. Zraven dobimo, en dan čokolado, drugi dan kekse. Kruh je vsak dan svež. Toda samega kruha nikdar ne jemo. Vselej dobimo za mazanje kruha, ali surovo maslo, ali marmelado. Navadno pa oboje. Najmanj vsak teden enkrat pa dobimo s kruhom še škatlo sardin, ali kos sira, ali kos prekajene šunke. Poleg vsega tega obligatno dobivamo vsako jutro tudi um, ali pa konjak.

Opoldne dobimo juho, pečenko, prikuho (ki obstoja iz črompirja, ali riža, ali makaronov) ter salato. Dalje: sir in keksi. Ako ni keksov, je marmelada. Povrhu tega še sadje in vino. Samoobsebi razumljivo, da dobimo tudi kruh. Kruha je vobče za razmetavanje.

Kjerkoli je bila naša vojska, ležijo pod vsakim drevesom kupi starega kruha. Naša antitank sekcija ima dve muli. Naučili smo ju, da jesta vse to, kar mi. Obe jesta ves dan in še nam vsega ostaja.

Zvečer je juha ali goljaž, ali pečene ribe, ali pečenka, ali polpete. Zraven je solata, sadje, vino in kruh. Tudi zvečer nikdar ne manjka sladkšev. Vselej so zopet ali keksi, ali marmelada. Nazadnje še črna kava, ali čaj in cigarete. Tudi cigaret imam dovolj. Večinoma kadimo inozemske cigarete. Toda vsak dan vseeno ne pridejo. Takrat dobimo španske, ki so slabše kvalitete. V začetku smo godrnjali, toda sedaj smo se privadili tudi njih, ker vemo, da so transporti iz inozemstva zelo oteženi. Vobče se po vseh vaseh in mestih pa če tudi so samo 10 km za fronto, niti najmanjšim znakom ne pozna, da je v Španiji vojna. Nikjer niti najmanjšega znaka pomanjkanja ali vojne nerazve. Lahko si kupiš, karkoli želiš. Edino, kar je težko dobiti, to so cigarete. To je razumljivo. Kraji, kjer raste tobak in kjer je razvita tobačna industrija, t. j. okrog Sevilje, so še vedno v rokah fašistov.

Na drugi strani, t. j. pri frankovcih, pa je zadeva s prehrano čisto drugačna. Oni imajo sicer več ozemlja, kot republikanci. Toda ta zemlja je večinoma neplodna, neobdelana in neobdelana. Vsa prehrana vojske je navezana na uvoz iz inozemstva. Dovažati jim mora predvsem Nemčija in Italija. To sta dve državi, ki fak-tično sami gladujeta. Že samo to dejstvo pokazuje verno sliko njih prehrane. In res je tako. Ni dneva, da ne bi pribežale k nam večje ali manjše grupe Frankovih vojakov in prvo njih vprašanje je, če imamo kaj jesti. Oni se ne morejo načuditi naši prehrani.

Naša plača znaša v zaledju 6 pezet dnevno, na fronti pa 10. To izgleda malo. Toda fak-tično je zelo mnogo če primerjajš s cenami drugih stvari. Najbolje kosilo v restavraciji stane 3 pezete. 1 liter vina 1 pe-zeto, par najlepših nizkih čevljev, ki stanejo v Jugoslaviji 200—250 Din., stanejo 30 pe-zet. Najlejša obleka, ki bi stala 2000 Din, stane 150-200 pezet, srebrna ročna ura 300 pezet, steklenica šampanjca 6 pezet, itd., itd. Kje v buržujski

vojski na svetu se more zgoditi, da si lahko vsak vojak privoščil vsak dan steklenico šampanjca? Jaz sem star 33 let in nisem bil nikdar v pomanjkanju. Toda nikdar do sedaj nisem imel možnosti si privoščiti požirek šampanjca. Sedaj sem prosti vojak, a ga pijem večkrat, kot doma doljen-ski eviček. Kljub temu imam vedno denar. Imamo ga vsi. Kupujemo najrazličnejše stvari, dajemo denar deci, dajemo ga rdeči pomoči in v druge zbirke in še imamo vsi dovolj denarja.

A fašisti? Španci dobivajo dnevno 75 centimov. Marokanci so plačani v starih, brezvred-nih markah. Torej stvarno ne dobivajo nič. Begunci in ujet-niki prihajajo k nam vse raz-capani in sestradani. Največjo fašistično novčanco, ki sem jo do sedaj videl pri ujetnikih ali beguncih je bil bankovec od 5 pezet in še tega je imel neki podoficir.

Kako je z moralo? Jasno, da sita vojska ne krade. Čemu naj bi kradla, ko ima sama vsega v izobilju? Nasprotno! Kjerkoli pride naša vojska v dotik s ci-vili, dobijo od nas vsega. Dama jim perila, konzerve, kruha, čokolade, sira, salam, ma-sla, konjaka in dr. Posebno ot-roci. Njih ne spraviš domov. Pri nas imajo vsega dovolj in se počutijo bolj domačega, kot doma.

Kakšen je naš odnos do žensk? Ženske so tu na zelo visoki moralni stopnji. One so, v spolnem odnosu, kot pri nas Makedonke. One so večinoma nepismene, toda spolno never-jetno vzdržne. Španjolko moreš dobiti le z brutalnim posil-stvom, ali pa z ženitvijo. Posil-stvo bi bilo pri nas brez vsakih procedur kaznovano s smrtjo. Toda posilstvo se še ni zgodilo. Tudi čemu? Kdor hoče žensko, se lahko takoj oženi in stvar je urejena. Ona dobiva vsak dan 6 pezet in še plačano de-lo, če hoče delati. S tem je po-polnoma preskrbljena, tudi če mož odide na fronto. Tudi je mnogo slučajev, ko gre mlada žena z njim na fronto. Tudi to pri nas ni zabranjeno. Ravno to ustvarja v celotni naši vojski veliko spoštovanje do žensk, ki absolutno izključuje ne samo posilstvo, ampak tudi vsako drugo poniževanje.

A fašisti? Kaj bi govoril. Tudi jaz bi kradel, če bi bil ve-dno lačen. Tako tudi oni. Le z razliko, da si Marokanci in Italijani dovoljujejo mnogo več. Oni enostavno nasilno iz-ro-pajo hiše in cele vase, do pos-lednje mrvice hrane in vred-nosti. Tudi spolni odnos rešuje-ženski, ki absolutno izključuje jejo zelo enostavno. Španjolko dobi le z ženitvijo ali posil-stvom. In ker oni nimajo

prilike in možnosti ženitve, jim preostaje le drugo sred-stvo. Oblasti mežijo, ker ne smejo nervirati že itak neza-dovoljnih Marokancev in itali-janskih vojakov. A ne mižijo civili. Zato tudi stalni poboji med Marokanci in Italijani ter Španci, ki branijo svojo lastni-no in čast svojih žena in hčera.

Kaj je z ujetniki? V buržujskih časopisih sem čital, da smo strahoviti krvoločneži, ki ujetnikom režemo glave. To je verjetno. Čemu ujetniki, ki so le nov balast za vojne operaci-je? Toda to za nas ne velja. Saj ujetniki niso kapitalisti, temveč bedni proletarci, kot smo mi. Oni so za nas močan rezervoar prvoklasnih borec-ov za demokracijo. Čemu bi jih torej ubijali? Raje jih vzgoji-mo za našo borbo. In tako se tudi godi. Prve momente, ko jih ujamemo, gledajo mrko in prepadeno. Plašno se ozirajo okrog, kje jim pripravljamo morišče in grobišče. A mi jim podajamo roke in prijateljske besede, nudimo jim cigarete, vodo, konjak in jestvine. Bulji-jo z očmi in ne morejo verjeti, da jih nazivamo "kameradi", vse drugače so slišali pri fran-kovcih. Kakšno presenečenje za njih. Oči se jim zjasne, sre-čo in zadovoljstvo izraža njih smehljaj, saj niso prišli v ujet-ništvo in smrt, nego le v goste najiskrenejšim prijateljem. Ho-čejo ostati kar pri nas v rovih in se boriti skupno z nami. To-da mi jih pošljemo na odmor. Tako rešujemo ujetniško vpraš-anje! Vsi dobivajo (če tudi ostanejo v jetništvu) isto hra-no in isto plačo, kot mi. Veli-kanska večina pa gre prosto-voljno na republikansko fron-to. Iz svojih praktičnih izku-šenj postanejo najbolj zagri-ženi antifašisti.

(Konec prihodnjič.)

Velik dobiček in ogro-men promet

Sears, Roebuck & Co. dela vzlic restrikcijam proti "veriz-nim" (pravilno, podružnim) trgovinam večji dobiček ko kdaj prej in njen promet v tem in prošlem letu je najvišji v njeni zgodovini.

Obrati, ki služijo name-nu ubijati ljudi in rušiti njih delo, zdaj najbolj-še uspevajo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nih letal in za \$35,000,000 naročil pa je še neizvršenih.

Velika naročila so prišla za razno municijo tudi iz Kitaj-ske, toda vsled japonske blo-kade kitajskega obrežja jih ve-činoma ni mogoče dostaviti. Jap-onška pa si je vojni material v tej deželi že prej nakupila, kolikor ga je potrebovala.

Z enako brzino kot druge dežele tekmujejo v oboroževa-nju Zed. države. Njih vojna mornarica je slične velikosti kakor angleška, toda relativno je jačja, ker nima tolikšnih ko-lonijalnih posesti in je naper-jena zgolj proti Japonski. Ozi-roma je namenjena "obrambi" pred eventualnim japonskim napadom. V resnici je grajena s stališča ofenzivne akcije. S svojo zračno vojno floto ne za-ostajajo Zed. države za nobe-no drugo veselišo. Taka je "mi-rovna politika", v katero pri-segajo državniki vseh dežel, a v resnici mislijo na vojno.

KAJ JE BOLJ NEVARNO?

Kartonist Cross, ki riše za časopis Nashville Tennessean, smatra, da je vojna gorje, ampak ameriški avtomobili ji v uničevanju življenj izbirno tekmujejo. Na podlagi statistik sklepa, da ubijajo avtne nesreče povprečno več ljudi, kakor vojna.

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

NAŠE PRIREDBE

Prireditve kluba št. 118 JSZ v korist "Proletarca" v soboto 16. oktobra, STRABANE, PA.

Dramska prireditve kluba št. 1 JSZ v nedeljo 24. oktobra v dvorani SNPJ, CHICAGO, ILL.

V soboto 30. oktobra prireditve kluba št. 11 JSZ v korist "Proletarca", BRIDGEPORT, OHIO.

Konferenca JSZ in društev Prosvetne matice v ne-deljo 21. novembra, WAUKEGAN, ILL. Po zborova-nju dramski spored v gornji dvorani. Zvečer veselica.

•• KRITIKUJOČA - MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

NEKAJ SLIKE O BOJH RADI KONKORDATA V JUGOSLAVIJI IN NJEGOVH POSLEDICAH

Dasi se je v svetovnem časopisju mnogo pisalo o borbi v Jugoslaviji radi konkordata, je jevnost vendarle le malo razumela njen pomen. Boj, ki ga je dvignila proti konkordatu pogodbi med papežem in Jugoslavijo pravoslavna cerkev v Jugoslaviji, je mejil že na civilno vojno. Popustila je vlada in s konkordatom ne bo za enkrat nič četudi ga je takozvana skupščina (porlanska zbornica) odobrila in ga je vlada nato predložila tudi senatu. Sledeči članek je napisal za Proletarca eden izmed naših najznanjših sodrugov v Jugoslaviji. Spis je bil poslan zaupno na Češko in od tam po pošti "Proletarcu". Vprašanje konkordata se ni bilo rešeno, ko je bil članek napisan, in ni rešeno niti danes, pač pa le začasno umaknjeno člani kabineta v Beogradu, ki so bili vsled odobritve konkordata iz pravoslavne cerkve izobčeni, so bili vrošili teden odlovljeni tudi z ministrskih portfeljev, da se potolaži "srbsko javno mnenje". Ampak vatican in Mussolini pleteta svoje pajčevine dalje in se nadejata, da bo Jugoslavija prej ali slej njuna muha.

Ali ni morebiti Ivan Cankar že davno videl, kako bodo nekoč v daljni bodočnosti po naši zemlji mešetarili za duše slovenskega ljudstva in za njegovo premoženje? Ali ni morebiti prerokski slutnji simbolično napovedoval vloge konkordata med slovenskim ljudstvom in južnoslovanskimi ljudstvi? Ali ni nemara vprav zagledal konkordata med slovenskim ljudstvom in južnoslovanskimi ljudstvi? Ali ni nemara vprav zagledal konkordata med slovenskim ljudstvom in južnoslovanskimi ljudstvi? Ali ni nemara vprav zagledal konkordata med slovenskim ljudstvom in južnoslovanskimi ljudstvi?

Nemara se utegne pripetiti, da bo tudi pri tem jugoslovansko-vatikanskem, na ukaz dveh Rimov sklepajočem se konkordatu, Cankarjeva daljnovidna beseda meso postala ter se bo hudič, Konkordata imenovan, v blisku in gromu strmoglavil v peklenjski ogenj...

Zaradi konkordata, t. j. pogodbe, s katero se "ureja" razmerje med Vatikanom in Jugoslavijo, so se bili zelo hudi in ostri boji.

Kdor bi morebiti mislil, da je šlo ali da gre tu za čisto versko vprašanje, bi se zelo motil. Tu je šlo in gre v resnici za čisto politično in gospodarsko vprašanje. Gre za čisto navadno politično in malo sramežljivo kupčijo. Ti mi plašas toliko in toliko, jaz pa ti bom dal to in to! Razdeliva si oblast, moč in denar, pa se obvežeš, da bom enako čuječe bdel nad nedotakljivostjo tvoje oblasti, tvoje moči in tvoje denarja, kakor nad nedotakljivostjo svoje ob-

lasti in moči ter svojega bogastva.

V tem je smisel in vsebina te pogodbe, z latinskimi imenom konkordata imenovane.

Vatikan je sklenil že z mnogoterimi državami konkordate, toda nikdar in nikjer ni tako očitno in brez vsakršnega sramu pokazal svojega teka do posvetne oblasti, moči in bogastva, nikdar in nikjer ni tako nesramno razgalil svojega oboževanja zlatega teleta, kakor prav s tem konkordatom!

Morda se bodo marsikomu, ki je dotlej spal, odprle oči ter bo spoznal, da ni Vatikan nič drugega nego do neke skoraj idealne popolnosti urejena hierarhično-fašistična organizacija za praznjenje proletar-skih žepov, ki so že tako in tako skoraj prazni... Vatikan si je zajamčil še poslednjo hipoteko na te žepove...

Stara stvar je, da laže oropaš reveža nego bogataša. Le prav redko se ti posreči oropati bogataša, reveža pa lahko vedno ropas, če le znaš zadevo "pametno" in po dobro premišljenem načrtu in sestavi urediti.

Včasih je šlo Vatikanu mnogo laže, kajti njegov glavni pomočnik je bila tema, v kateri je tavallo kmečko in drugo delovno ljudstvo, danes pa je svetloba že močno pregnala temo... Zato je za Vatikan potreba, da si s pogodbami zajamči pravico do posega v žep kmečko-delovnega ljudstva, postala vprav v poslednji dobi skrajno nujna. Gospodarska kriza, ki trese ves svet že toliko let, je avtomatično zmanjšala dotok zlata v vaticanske zakladnice, na drugi strani pa

je milijonskim množicam odprla ali vsaj jela odpirati oči. Tako je Vatikan izgubil vsakršno upanje, da bi v bodočnosti, pa čeprav bi se gospodarske razmere znatno zboljšale, mogel računati na "prostovoljne" dohodke nekdanje dobe.

In tako sklepa Vatikan, ki naj bi bil skala, na kateri je Kristus sezidal svojo cerkev svoje kraljestvo, ki ni od tega sveta, pogodbe, ki se tičejo izključno le blagov tega sveta, zakaj konkordati — so vtelesenje poželjenja po dobrotah, ki jih človeku nudi zlato tele!

Naj opozorim samo površno in v grobih obrisih na izrecno mamonističen značaj vaticansko-jugoslovanskega konkordata. Po tem konkordatu se morajo cerkvi vrniti vsa posestva (ali odškodnina), ki so se bila kdaj prej razlatala. Po tem konkordatu se niti v bodočnosti z nobenim zakonom ne bi moglo razlastiti nobeno cerkveno premoženje, niti ne v primeru, če bi cerkev v katerem kraju izgubila vse svoje vernike! Po tem konkordatu bo država kljub izročitvi cerkvenega sklada cerkvi v popolno in nedotakljivo last (država niti pravice nadzorstva ne bi imela!) še vedno iz svojega proračuna plačevala duhovnikom njihove prejemke. Po tem konkordatu bo mogla cerkev od svojih vernikov s pomočjo davnih oblasti izterjevati davek, kadar se ji bo to zdelo potrebno.

Pozabiti ne smemo na druge privilegije, ki si jih je dal Vatikan zajamčiti s konkordatom, privilegije, ki so na videz duhovnega, v resnici pa ter po svoji posledici prav tako mamonističnega značaja. Omenim naj n. pr. pravico cerkve, da v krajih s pretežno večino katoliškega prebivalstva odobri uporabo šolskih knjig. Knjige, ki bi vsebovale kakšno še tako resnično, dokazano in neizpodbitno ugotovitev, ugotovitev, ki cerkvi ni po godu, bodo morale romati v peč! Zgodovina, filozofija, prirodoslovne vede — vse to se bo moralo obravnavati tako, kakor bo gospodi v črnih talarjih ljubo! Pregovor: "Resnica je hčerka božja," se je pri njih že davno spremenil v načelo: "Resnica je iznašel hudič, da bi nas pregnal z zlatih prestolov."

Preočito je, da hočejo z zastiranjem resnice in zatiranjem svobode ščititi in lajsati propagando za svoje politično-gospodarske namene. S tega stališča gledani niso tako zvani duhovni privilegiji Vatikana nič drugega nego kitajski zid, s katerim naj bi se obdala vsa ogromna čreda ovac, da bi ne ena ne mogla izginiti...

Zakaj oves so zato, da jih strizem in molzem. Te oves so moja zasebna lastnina. Zato morem in celo moram storiti vse, da ne izgubim ne ene edine ovice! To je poglavitni smisel, to je resnična vsebina konkordata!

Omenim naj še nekatere druge privilegije, n. pr.: V krajih s pretežno katoliškim prebivalstvom naj se po možnosti nameščajo katoliški učitelji in profesorji. Z drugimi besedami: Nameščati se morajo le katoliški učitelji in profesorji, kajti možnost nameščanja katoliških učiteljev je vedno dana. Saj je vedno toliko katoliških učiteljev in profesorjev, ki so brezposelni...

Boj med "novotarijami" in starimi tradicijami

WILLIAM GREEN NA KONVENCIJI A. F. OF L. V DENVERJU, COLO.

Predsednik Ameriške delavske federacije je na njeni sedanjí konvenciji v Denverju že veliko grmel — največ kajpada proti CIO. Ampak vzlihtu se to 57. zborovanje zastopnikov ameriških strokovnih unií ne sme smatrati za reakcijsen sestanek, kakor so bile mnoge njihne konvencije v prelosti. Treba pa je premostiti stare tradicije in usoglasiti unije, ki pripadajo A. F. of L. sedanjim razmeram potrebno.

V krajih s pretežno katoliškim prebivalstvom bi imeli katoliški duhovniki po konkordatu pravico nadzirati vzgojo v državnih telovadnih organizacijah (v "Sokolu").

Ni manj važna ni določba konkordata, po kateri bi se učenci srednjih šol smeli organizirati v šolskih verskih organizacijah, v katerih ne bi šolska vodstva imela nobene pravice do nadzorstva. Proti tej določbi bi nihče ne imel nič, če bi se dopustile enake ugodnosti organiziranja tudi drugim svetovnonazorskim strujam in skupinam. Toda potem bi cerkev ne imela več v tem pogledu nobenega privilegija, kajti boriti bi se morala s sovražnikom, kateremu bi bila dana ista možnost uporabe bojnih sredstev kakor cerkvi.

S tem konkordatom naj bi se zajamčila eni politični in gospodarski organizaciji neverjetna možnost izrabljanja delovnega ljudstva ter političnih in gospodarskih razmer.

Trdili so, da je bil konkordata potreben za verski mir v državi.

Resnica je prav nasprotna. Doslej je v Jugoslaviji vladal še nekakšen relatiiven verski mir. Če ga je kdo motil, je bil tisti, ki ga je motil, kler katoliške cerkve.

Saj je splošno znano, da je ni bolj nestrpne cerkvene organizacije, nego je katoliška hierarhija.

Pa kljub temu. Imeli smo vsaj nekakšen verski mir. Kaj pa zdaj?

Zaradi konkordata je že tekla kri! Nemiri in nezadovoljstvo na vseh koncih in krajih. Razburjenost, kakršne v Jugoslaviji še nismo doživeli. Na eni strani se je upravičeno razburila Srbska pravoslavna cerkev, ki niti od daleč ne uživa tolikšnih privilegijev, kolikšni bi se s tem konkordatom priznali katoliški cerkvi. Na drugi strani se vsi svobodoljubni elementi še mnogo bolj upravičeno zgražajo nad skrbnim, ki bi si ga s konkordatom pridobila vaticanska hierarhija nad velikim delom prebivalstva v Jugoslaviji.

Saj to je korak v srednji vek!

Koliko krvi se je že prelilo v imenu Kristusovem! Koliko gorja in solza je že povzročila ta cerkev, o kateri pravijo, da jo je ustanovil Kristus!

V Italiji je ta tako zvana Kristusova cerkev ponudila svojo roko s kryo sto tisočih nedolžnih žrtv omadeževanemu fašizmu.

V Španiji je ta ista cerkev v družini z generali in veleposelniki ter kapitalisti povzročila morijo, kakršnih pozna zgodovina le malo.

V Avstriji je stranka, ki ima svojo poglavitno oporo v vaticanski hierarhiji, krivopriščno in zverinsko morila in pokončevala svoje katoliške ovčice, uničevala in ropala njihovo premoženje, razlastila proletarce, da bi veleposelniki in težki kapitalisti laže spali...

To je samo bežen pregled sadov "krščanske ljubezni" iz današnje dobe. Kam bi prišli, koliko bukev bi morali popisati, če bi hoteli le mimogrede opozoriti na vsa grozodejstva, ki jih je ta cerkev sama ali pa v družini sebe vrednih pajdašev izvršila od početka zgodnjega srednjega veka pa do današnjega dne!

Ta konkordata, ki ga je v juliju 1937 sprejela jugoslovanska "poslanska" zbornica, ta konkordata je očitovanje katoliške hierarhije po oblasti, moči, bogastvu, veličastju — ne-

kdanje posvetne papeške države.

Pravično in smiselno bi bilo verske zadeve urediti z obcem medverskim zakonom, ki bi vsem cerkvam priznal polno pravico propagande, toda prav nobene večje pravice, nego jo uživajo katerekoli svetovnonazorske organizacije in mnogotera "nepriznana" verstva.

To bi bilo nedvomno boljše tudi za verstvo samo, zakaj cerkev je drugače moralno ter materialno obvezna, da služi ne toliko državi, kolikor posameznim vladam in vladajočim razredom — proti blagru ljudstva, kmečkega in delovnega ljudstva!

Konkordata je oklep — okovje verstva.

Z novim konkordatom se je verstvo spet enkrat slovesno odreklo svoji nalogi, ki mu je bila v davni davni zaupana, odreklo se je borbi za pravico in resnico, vse to "za" skledo leče in tolste krače", da ponovim besede našega Cankarja.

Pa je vse zaman!

Zakaj še tako visok kitajski zid, ki ga katoliški kler gradi okoli svojih čred, še tako brutalna in farizejska cenzura, ki je tipična vprav za dežele, kjer vladata v objemu križ in liktorsko znamenje, ne more ne zakriti, ne prekritiati spoznanja, ki vedno bolj silovito prodira vse ovire, ki si krči pot tudi v najbolj oddaljene gorske kraje, tudi v dežele najčrnejšega in najtemnejšega mračnjstva.

Vzporedno z eteričnim valovanjem električnih zvokov, ki jih ne more ne uničiti, ne zajeti nobena cenzura temnih sil, nobena surova sila zločinskih tipov — vzporedno s tem valovanjem prihaja v ljudske množice po nekem notranjem nagibu in skoraj zapovedujoče prečudno in presladko nagnjenje, da bi svet ne imel nobenega smisla, da bi življenje bilo blaznost, če ne bi bila na pohodu vsaj neka relativno dosegljiva, vedno bolj popolnost približujoča se pravica in resnica.

Današnji konkordati so samo znamenja histeričnega strahu pred neizogibnim razpadom najbolj lažnive in najbolj farizejske ustanove, kar jih je doslej svet videl ter spoznal — vaticanske hierarhije!

Ivan Cankar je videl prihajati mnoge konkordate.

Pa je kljub temu napisal besede ponosnega, samozvestnega, daljnovidnega preroka in umetnika:

"Narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo pisal ne talar!"

Konvencija soc. stranke v Kansas bu 23. oktobra

Iz glavnega stana soc. stranke poročajo, da se bo vršila konvencija soc. stranke države Kansas dne 23., 24. in 25. okt. v Kansas Cityju. Strankin zastopnik na nji bo Arthur McDowell. V nedeljo 24. oktobra se vrši banket v prid strankine blaginje za financiranje aktivnosti kansaskih sodrugov. JSZ ima v Kansasu en klub —

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN
KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila
Cene zmerno. Postrežba točna.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBFNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

ki je eden najdelavnejših v državi. Njegovo središče je v Armi. Tajnikuje mu Anton Sular.

Vabilo na sejo

Milwaukee, Wis. — Člani in somišljeniki ste vabljeni vsi na prihodnjo sejo kluba št. 37, ki se vrši v četrtek zvečer 14. oktobra v SSTH.

Ena izmed važnih točk dnevnega reda bo poročilo Kristine Podjavoršek o zadnji konferenci. Govorila bo bodisi v slovenskem ali angleškem jeziku, kajti ona je zmožna obeh "sprah". In da bo poročilo zanimivo, ste lahko prepričani. O izvidu seje bomo poročali.

Upam, da se je udeležite vsi. Dasi so zdaj jesenski večeri in so "preše" na delu, pustimo jih ta večer pri miru in pridimo na sejo, ker je to za klub potrebno in važno. — Agitator.

Diskuzija v klubu št. 1 o mednarodnem položaju

Chicago, Ill. — Kaj naj bo naše stališče z ozirom na izzivanja vojne, ki jih uganjata v Evropi Mussolini in Hitler? Ali je socialistični protivojni nazor in borba proti oboroževanju še kaj vredna za delavstvo? Ali je demokracijo mogoče braniti zgolj z resolucijami in propagando, ali pa je treba storiti to, kar je storilo delavsko gibanje v Franciji in Angliji — ki je pod pritiskom razmer odobrilo oboroževanje? Francija in Anglija sta kapitalistični deželi. Ali ni možno, da se njun militaristični aparat obrne prej proti delavstvu kakor pa proti generalu Francu, Mussoliniju in Hitlerju?

Problemi, ki so danes pred tribuno mednarodnega delavstva, so ogromni, in je potrebno, da o njih razpravljamo, kajti koncem "konca je edino od delavstva odvisno, kako si bo uredilo novo družbo, kajti sedanja je v krčih in v marsičem že v razpadanju.

Razprava o sedanjem položaju po svetu bo v klubu št. 1 v Slov. del. centru v petek 22. oktobra. Kratke uvodne govore bodo imeli Anton Garden, Josko Oven in Frank Zaitz, potem pa bo splošna razprava, ki se je bo lahko vsakdo udeležil. Pridite na to sejo vsi. Dnevni red bomo skušali čimprej končati. V ta namen bodo imeli klubovi odbori posebno sejo v sredo 13. oktobra, da rešijo čimveč zadev sami in podajo svoje predloge klubu na seji 22. oktobra. — P. O.

KKK proti "sedečim" stankam

Glavar mnogo oglašane KKK oznanja, da se bodo v dobi od te jeseni do prihodnjega maja vršile posvetovalne konference v kakih 30 državah, na katerih bodo klanovci sprejeli načrte in metode za boj proti "sedečim" stankam, ker so "neameriške" in "komunistične".

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI
ODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,

pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba za
novo društvo. Naslov za list i-
za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Raba plina za gretje je dobra
EKONOMIJA!

6129 Honore Street Warm Air Heat

AUTOMATIČNO gretje s plinom za
samo \$96.28* na leto

• To je eden izmed tisočev čiških domov, ki je dokazal, da je plinsko gretje udobnejše, čistejše in cenejše. Prmerjajte vaše stroške za gretje v zadnjih treh letih s temi cenami plinskega gretja in spoznali boste, da je plinsko gretje ne samo cenejše, pač pa tudi edino popolno avtomatično gretje!

1934-35 (mila zima)	\$ 98.88
1935-36 (izredno mrzla)	100.46
1936-37 (normalna zima)	89.51

Z drugimi besedami povedano, so bili stroški za gretje te lesene hiše s plinom samo \$96.28! Odločite se še danes, da se hočete osvoboditi skrbi s foreznom, kar lahko dosežete le z uporabo cenejšega plinskega gretja.

Dovolite nam, da vam dokažemo kako lahko je uspostaviti plinsko toploto v VAŠ dom.

* Povprečni stroški za leta 1935-36-37

Plinska kurjava je EDINA popolna avtomatična kurjava

MODERN COOKERY • CONSTANT HOT WATER • SILENT REFRIGERATION • GAS HEATING
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY
PHONE WARREN 5000

IN THE LAND OF THE FREE AND THE HOME OF THE BRAVE

The civil liberties committee headed by Senator LaFollette may investigate the Ku Klux Klan. It should. Regardless of any connection which Justice Black may have had with it. There is the case of murder of Joseph Shoemaker in Tampa two years ago. Nobody has been punished. Why? Perhaps the committee might find out whether the Klan had anything to do with it or not. The case surely demands investigation anyhow.

Mayor Fiorello La Guardia of New York City gets the primary votes of American Federationists, CIOites, Socialists, Communists and liberals, giving him a smashing victory for the renomination—and then he turns right around and indorses the candidacy of George U. Harvey for another term as borough president of Queens. Harvey has opposed the policies of La Guardia and is persona non grata to organized labor and the radicals and liberals. He is quoted as having said, at the Hippodrome five months ago, in regard to labor radicals, that if he were mayor his orders to the police would be, "Boys, get about three feet of rubber hose, and don't bring any of them back to the station house." La Guardia does not need to indorse such men. It is not plausible that he did it for any purpose but to gain votes, and he is more likely to lose votes by such action.

Are the lives of sailors worth \$50 apiece? The United States Maritime Commission has offered a \$50 bonus to seamen and officers aboard government-operated vessels which enter the Spanish or Chinese war zones. Oh you sailors, aren't you worth any more than that?

The economic royalists are getting oodles of dividends but they are beefing because stocks have been jumpy. A minor crisis, and even a major crisis, can be precipitated by stocks acting up. Why not abolish stock speculation? It is a grand nuisance from every point of view except the enrichment of a few gamblers and the fleecing of many suckers.

The Republicans are hunting for a candidate for president in 1940. We suggest Charley McCarthy. If they should elect their candidates, the economic royalists will dictate to him anyhow, and Charley is used to having others speak for him. He would sit on their knees like a little gentleman and take orders.

The Nation calls for a boycott on silk, as it is Japan's basic industry. We second the motion. But it means that the ladies will have to boycott silk stockings. Do they abhor war more than they love silk stockings? We pause breathlessly for a reply.

Uncle Sam professes to want to keep out of war but keeps his men and his boats right where they are liable to be in the line of fire at any time.

One needs a lively sense of humor to appreciate some of the things that happen in the land of the free and the home of the brave.

—Milwaukee Leader.

THIS AND THAT

By John Matekovich

The regular monthly meeting of the Gowanda Leather Workers' Association was held Wednesday, Sept. 29th. The purpose of the meeting was to determine whether to affiliate with the CIO, the A. F. of L. or remain an independent union. E. S. Bates, president of the Gowanda Association spoke of several conferences he had with the officials of Moench Tanning Co., a branch of the Brown Shoe Company. At these conferences it was definitely shown that the Company management is attempting to break the morale of the union rather than to co-operate with the union as they had promised to do when the local was first organized.

Secretary of Labor, Miss Frances Perkins, was omitted from the speakers list at the A. F. of L. Convention. This is the first time in labor history that the Secretary of Labor was not wanted at their Convention.

Why didn't Papa Green go the full limit and invite Tom Girdler or old Hank from Detroit to address the Convention? What a Labor Leader.

When Justice Hugo L. Black returned to Washington after a trip to Europe, president Roosevelt made sure he was far out of reach—way out West inspecting dams.

When you are paid \$20,000 a year for life you don't have to be so thrifty. Our new Supreme Justice is paying a steep price for a black robe instead of having his old white one dyed.

The former Irene Castle pouts at \$750 monthly alimony which, she claims, allows her nothing for facials. It's tuff not to be able to support your face in the smile to which it was accustomed.

Hitler is to return Mussolini's call by visiting Italy. And each of the dear bad boys thinks he is doing the other a favor.

"Kitecat" companion of her late mistress, Mrs. Linnie C. Beneke in her "sad and lonely hours" was left in luxury under a will probated recently.

The black-haired pet will benefit from \$10,000 willed for the care of both of her house cats, "Kitecat" and "Mewsie", from the estate estimated at between \$30,000 and \$40,000. "Mewsie" died after the will was drawn up.

The \$10,000 is to be administered for the cats by two neighbors who are to provide "good homes for them with soft, warm beds near a furnace or stove; fresh, tender meat and liver; fresh bread and hot milk every day; salmon, shrimp, cooked oysters and other foods; a doctor when sick or hurt and any other necessary expenses to make their lives comfortable and pleasant." A lot of people roaming this country wouldn't mind getting a break like that.

Old Doc Copeland is offering his services to Candidate Mahoney for mayor of New York. Where is that Brown Derby with Al Smith to tell old Doc where to stop. But Doc realizes that his political career is through. You can't fool the people all the time.

TAX ASKED ON WEALTH CREATED BY INVENTIONS

A federal excise tax "on all values due to increased wealth production arising from the use of inventions and improved processes," to be used "to establish a system of publicly-owned and operated industries" to furnish employment to all workers who cannot be absorbed by private industry was proposed at the Minnesota State Federation of Labor convention by William Mahoney, state liquor commissioner.

The proposal was submitted as a resolution which was referred to the

Norman Thomas in Detroit

Detroit, Mich.—Norman Thomas will deliver a campaign speech on October 19th at 51 Sprout Street beginning at 8:30 p. m. Members of the Socialist Party and U. A. W. are urged to volunteer for duty at the voting booths in order to insure every one of our votes being counted, help distribute literature and urge people to come out and vote.

Notice to J. S. F. sub-Branch Members
There will be a meeting of the sub-Branch Friday, October 15. It is especially important at this time that everyone attends.

Mary L. Klarich.

AFL ASKS VOTE FOR EXPULSION OF CIO UNIONS

Die-Hard Council Will Not
Compromise With Industrial Unions

DENVER.—The executive council of the American Federation of Labor, in its report to the annual convention recently, asked for authority to expel 10 unions that have worked with the Council for Industrial Organization.

The report called for continuance of a 2-cent monthly assessment of AFL members to keep up the fight against the CIO. Criticism of the National Labor Relations Board was made on the grounds that it had apparently favored the CIO.

The seating of Charles P. Howard, president of the International Typographical Union, was delayed on a challenge from the Carpenters Union. Howard has worked with the CIO, and came to Denver with a proposal for bringing more democracy to the AFL, through lessening the power of the executive council. Howard believes that more democracy within the AFL would bring a policy change permitting industrial unionism, which is the point on which the CIO will not compromise.

"There is no frigate like a book to take us lands away." — Emily Dickinson.

FRAGMENTS

There are people in America who would like to buy surplus goods on long-time credit, but they are mere home folk.

There are two reasons for the lack of good literature: (1) Junk finds a publisher, and (2) good literature couldn't.

Wouldn't it seem strange to see some kind of leather goods made out of honest-to-goodness leather?

Some Big Shots look so common you can't recognize them except by the shortness of the jail sentence.

No nation, whether victorious or defeated, will ever admit that it conducted anything but a war of defense.

The greatest bulwark of exploitation is the ignorance of the exploited and their eternal readiness to extol the exploiters.

Then there is the independent in politics who votes for the lesser of two evils in the hope of abolishing both.

Americanism: Electing representatives to "do the will of the people"; dreaming the worst every time they assemble.

For the workers of the nation capitalist politics means out of the headlines to put a Democratic or Republican label on the industrial depression and then back to the headline to get a dose.

Preparedness for war is the best preventive for peace.

federation interim committee on legislation for report at the next convention.

Warns of Another Depression

In three or four years, Mahoney warned the delegates, we will be faced with another depression while we are still in the midst of one with the government already having borrowed billions of dollars from the bankers to tide the country over.

"Labor must prepare and anticipate what is coming," he said. "Society owes every citizen a right to a job and must safeguard that citizen in that right. They are entitled to that as a matter of justice and not as a matter of charity. It is obvious that private industry cannot give our people that protection; it can only be brought about through the establishment of public industry, in which the worker can receive the full benefits of his toil."

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Ed Tomisc of Walsenburg, Colorado told us while in Chicago a few months ago that upon returning home he would canvass the home territory for subscribers to Proletarec. Walsenburg, Pueblo, Crested Butte, Delagua, Hastings and a number of other smaller towns in Colorado have a large percentage of Slovene population. A few live wire agitators could canvass that territory with good results.

In one day spent in Delagua and Hastings, Ed and his brother Frank fulfilled their promise, securing 8 new subscriptions. They state, "Much more could have been done if we had more time, but we will be going back there again."

That's the spirit that we like to see. Good luck to you, Ed and Frank.

Last year's issue of the Ameriški Družinski Koledar contains a total of 224 pages, about 195 of which are filled with reading matter and is beautifully illustrated throughout. In addition to the fine selection of articles, poems and short plays by the best of the contemporary Slovene writers and poets, it contains a great deal of other valuable information making it an Almanac that can be referred to throughout the year for dates, seasons, holidays and other information which is usually found in an Almanac. The Almanac for this year promises, from present indications, to be one of the best yet published. Most of the authors and writers who have been represented with interesting articles in past issues will again be heard from this year along with a number of new writers.

There is only a little more than a week left in which to sell your tickets for the three act drama, "Jacob Ruda" by Ivan Cankar, which is to be presented by the Dramatic Group of Branch 1, JSF, Chicago, Sunday, October 24th at the SNPJ Auditorium at 2659 So. Lawndale Ave. The Dramatic Group of Branch No. 1,

has in the past successfully produced, "Rdeče Rože", "Kralj na Batajnovi", "Trije vaiki svetniki", "Mrak", "Konec poti", "Vdova Rošinka", "Kamnolom", "Gypsy Rover", "Poročna noč", "Zdravnik proti svoji volji", "Tkalci", "Navaden Človek", "Volja", "Spanska muha", "Grobovi bodo izpregovorili", "Kirke", "Razvalina življenja", "Hrbtenica", "R. U. R." (Rossum's Universal Robots), "Golgota", "Deseti brat", "Za pravdo in srce", "Moč teme", "Hlapci", "Glavni dobitek", "Pohujšanje v dolini ientflorjanski", and numerous other plays. This group of actors is probably the foremost of its kind among the Slovenes in America.

A real treat is in store for you if you will come to the SNPJ Auditorium on October 24th.

Tickets are selling for 35c in advance and 40c at the door. You can get yours from anyone of the branch members or at the Proletarec office, at 2301 So. Lawndale Ave.

In the primary election in Cleveland, Ohio, Louis Zorko running for councilman in the 23rd Ward on a Socialist program received 332 votes; Frank Somrak, 292; Kennick 975; Novak 2864. All four candidates are Slovenes; Kennick and Novak are both Democrats. Novak having the backing of the Slovene clerical organ, "Amer. Domovina". Councilmen draw \$3,000 per year. Kennick and Novak will be on the final ballot, Democrat against Democrat.

WHERE TO GO

October 24, 1937. — Three act drama, "Jacob Ruda" will be presented by the Dramatic Group of Branch No. 1, JSF, at the SNPJ Auditorium, Chicago.

October 16, Branch No. 118, in Canonsburg, Pa., is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

Saturday, October 30, Branch No. 11, in Bridgeport, Ohio is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

LEO FRANCISCO

One of the Innocent By-standers Killed by Police

The name, Leo Francisco will not be soon forgotten in the ranks of the Republic steel workers. Leo was a young lad of seventeen employed as a messenger and came down to the plant on Memorial Day to see what was happening there. He soon found out about the Civil Rights of the land and who controls them. In the course of the excitement he suddenly felt a sharp stinging pain, but being nothing more than an innocent by-stander, he could not at first believe that he had been fired upon.

He then made the big mistake of appealing to a policeman for help and received the same brutal treatment as the rest of the wounded. Without any first aid treatment he was taken to a hospital but before any medical treatment was given him he had already practically bled to death.

Had he received the proper first aid and medical treatment immediately he would be here today.

As I paid my last respect to this young boy and tried to comfort the heartbroken parents, I secretly wished that every youth employed in industry throughout the country could see him and have burned into their souls the lesson of how cruel the industrial burbons and their hired tugs can be.

Leo wanted to attend the theatre as was his usual habit on Sunday afternoons. His last words were, "Good-by, Mom, I'll be back soon." He did not come back alive because Tom Girdler on that day was out to show his power. The day is coming when all the Girdlers are going to find out that the Wagner Labor Act is a law and was passed by the Supreme Court of the United States.

Cold-blooded murder like this should set workers to thinking and doing something about it.

—Mary Grubish.

FREAK ACCIDENTS

The industrial wheels of a Massachusetts city came to a dead stop a few years ago when a motorist dozed off at the wheel. His car struck a hydrant, releasing a torrent of water and bounced into a pole carrying high-tension wires. The wires fell, set fire to the car, put a drawbridge out of commission and cut off power in the manufacturing district. However, the motorist who caused all the havoc escaped uninjured.

At the other extreme, three motorists were killed when their car struck a deer crossing the road, while two persons were injured when a turtle, picked up along the roadside, tried to crawl up the driver's leg. Down in Mexico City a pedestrian was struck down by automobiles three times in one day and lived to tell the tale, and in Kansas City, a car struck a seven-year-old girl who suffered nothing more than slight bruises, but the sixty-year-old driver died of shock.

But of all strange things in the field of motoring, perhaps nothing is stranger than the simple fact that despite an average of one filling station to every mile of surfaced highway in state systems and gasoline gauges on every dashboard, no less than one and a half million motorists ran out of gas on the road last year.

Will They Pay Any Attention To It?

Civilization and Crime

Civilization Not a "Game of Co-Operative Living," But a Brutal Fight For a Living

A writer on crime says that crime is failure to play the game of co-operative living, which we call civilization, according to the rules.

This is not entirely true—for the reason that civilization is not fully co-operative.

It is true that all the civilization we have is co-operative—but we have not enough of it—and in what we have, the co-operation, such as it is, is very imperfect.

Government—national, state and local—may be said to be an effort at co-operation. Its imperfect state—the lack of rules—that is, constitutions and laws—of a nature which would make for the highest degree of popular government—causes this attempt at political co-operation to be more or less abortive. It is, however, an attempt—and attempt must always precede attainment. Attainment will come later.

The greatest trouble is that public co-operation is political only, and has not yet been applied to industry. In the making of a living, government merely acts as a cop to try to make folks obey the rules—whereas it ought to be employer and man-

ager, rather than watchman and punisher. This lack of industrial co-operation makes of civilization, not a "game of co-operative living," but a brutal fight for a living.

This, we submit, is a wide difference—and it, in itself, is amply sufficient to account for the prevalence of crime, even though other causes may exist also.

We give, and shall continue to give, our support to all practical measures to reclaim criminals, and to make conditions better under capitalism—in the hope of not producing so many criminals.

But we insist that students of the problem of crime should look that problem squarely and honestly in the face.

So doing, they must lend their aid to the task of merging capitalism into Socialism, so that civilization will really and truly be co-operative living, and will therefore discourage the production of criminals, as well as afford infinitely better opportunities in all other respects for the development of an admirable race of human beings.

—Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J. LOTRICH

The old guard republicans and their subsidized scandal sheets have been having a merry time because of Roosevelt's Chicago speech in which he forcefully set aside the indefiniteness of the United States government on the undeclared wars in Europe and Asia and definitely aligned our country against the aggressors. We have always said that this neutrality business was pure camouflage. It just can't be done that a capitalist nation could stand by and not assist one or the other of the parties in a conflict. Even embargos don't mean a thing because merchandise shipped to a disinterested country can be diverted and is diverted even while in transit. So that it turns out just contrary to the intentions of the neutrality laws.

As I have said the change in our foreign policy is to be commended because it is the first declaration against the thieves, thugs, terrorists and against the bullies, Hitler and Mussolini and the Japanese militarists. Roosevelt just couldn't play the old game any longer. Nor do I believe that he was moved by the danger to democracy and peace. If there would have been some way to protect American property in China this change of policy would never have been made. Witness the Spanish conflict, where Italy and Germany have outrightly invaded Spanish soil and attacked the Spanish people and their democracy. No proclamation had been forthcoming during the entire 15 months of this struggle, though over a million have been killed and property damage will run into billions of dollars. No, there was no motivation to protect humanity and democracy. The American property interests were too small there. No need then, to declare ourselves. Oh, wait! We did declare ourselves—neutral. What's worse, we wouldn't sell a legitimate democratic government materials with which it could have defended democracy and humanity and lick black reaction before it had gotten too far.

Roosevelt's speech was generally well received and carried quite some weight particularly in foreign democracies where the statesmen have been dilly dallying in the same manner. It gave them added support and perhaps, some courage. That same speech a year ago would have stunned Hitler and Mussolini and would have held them closer in check. Today, it helped to bring Mussolini and Hitler closer together and immediately, on the heels of the speech, first Mussolini, and then Hitler threw their support to Japan. I suppose we could say that it is better late than never to declare ourselves and that's the only consolation we can have.

What about this man Hugo Black who just took a seat in the Supreme Court of the land. That has been a major issue with Americans. Black admitted his membership and qualified his admission with the explanation that he dropped the Klan. I'll say that any man who joins the Klan, knowing what they are, is not fit to sit in the Supreme Justice's chair. Let's assume that he made a mistake, realized it and dropped the Klan. Should he still be permitted to hold such an important position? But what definitely disqualifies Hugo Black from the Supreme Court bench is that he never rejected the life membership in the Klan which was tendered him.

Our own activities are gaining some momentum. A good many are actively supporting and preparing

ads, copies, etc. for our yearly American Family Almanac. Some are promoting the interests of the Slovene Social Club. A good many are active with our singing group "Sava" and our dramatists are rehearsing energetically for the seasons first production on Oct. 24 at the SNPJ Hall. What's more practically all of our comrades are active on the fraternal fields with the SNPJ and that makes the wheels of our social and cultural life go 'round. The winter season is here and more of you should devote time to read good books from our library and stock room and make comments for publication in Proletarec.

GRAPE FESTIVAL

Springfield, Ill.—There will be a grape festival at the Slovene Home October 16. This will be in place of the dance that was decided upon at the stockholders meeting in July. It is the duty of every stockholder and his friends to attend. The price of admission is 25c and the music will be furnished by John Gorske and his orchestra. There is a good time in store for everyone young and old.

Don't forget Oct 16, 8:30 p. m. sharp. Everybody welcome.

Committee.

STOP MURDERING CHILDREN

Schools reopened last month but thousands of boys and girls, who last spring said gay goodbyes to teachers and dashed out with playmates to enjoy a summer's vacation, did not return to their classes. These youngsters, dearest of all possessions of their parents, have been killed in the nation's traffic accidents this summer, and will not hear the ringing of school bells this fall; their parents never again will know the glad shouts of their little voices as youngsters come home from school.

Last year in America 4,010 school children under 14 years of age were killed by motor vehicles, and 151,000 were injured, many of them crippled for life.

Never depend on a child to be cautious. Schools have reopened; hundreds of youngsters will be crossing streets, getting out of cars and buses—they'll be swarming all over the landscape. Give these youngsters a break; approach every school child with the same care you pray that Other Driver uses when he sees your own child.

Remember Eddie Cantor's plea: "Next time you're in a hurry, look at a little child before you get in your car. Then picture that happy face—the smile wiped out! The sturdy little legs lifeless, the body that was so full of the love of living—picture that child lying on the street, and you standing over it, numb with the horror of having killed a human being." — State Highway Commission.

As time marches on, it becomes increasingly difficult to pity the poor illiterate who doesn't know what a mess the world is in.

What the clowns of creation learned from the World War is how to make the next one worse.

NOTE

More English reports and
Articles on Page 5.